

ЦЕНА:

За Србију на годину	6 динара
на пола године	3 "
За стране земље на годину	9 "

РУКОПИСИ НЕ ВРАЋАЈУ СЕ

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА НЕ ПРИМАЈУ СЕ

ОПШТИНСКО УРЕЂЕЊЕ

и

АДМИНИСТРАЦИЈА
ГРАДА ГЛАЗГОА

(По Сер Демсу Велу председнику општине Глазговске и г.
Демсу Патону председнику Уједињених Музејских Удружења
Уједињене Краљевине — Велике Британије и Ирске)

Година 1896

(22)

УЛИЧНА ЧИСТОТА

(НАСТАВАК)

Чишћење варошких улица врши се преко ноћ, и то поглавито са машинским метлама, којих имаде на употреби тридесет и три. Људи и коњи на тим метлама крећу се на посао око десет часова у вече, и раде до девет и по часова у јутру, са утврђеним прекидом од једнога часа, за које се време људи прихвате, а коњи одморе. Наравно, да се посао и раније обуставља, ако је време за рад непогодно.

Одмах за машинама иду придодати им чистачи, односно прибирачи, који почињено ђубре згрћу на камаре; а у брзо за њима — обично на један сахат доцније — наилазе кола ђубретарска, и придижу и те разне камаре.

На тај начин главне улице града чисте се сваку ноћ, споредне улице сваку другу ноћ, а остале, и мање похођене, према потреби и особеноме распореду. Преко дан врши се у главним улицама и, тако звано, „одбирање“ или издвајање употребљивог од неупотребљивог ђубрета. За овај посао на мети су нарочити људи, који, рецимо, коњску балегу одмах „смаше“, и у нарочите рупе, под поклопцем, којих у варошкој калдрми има 1382, баце. Преко ноћ, поклопац се дигне, рупа се испразни, балег са другим издвојеним ђубретом помеша, у кола баца, и после као општинско ђубре, коме треба, за ђубрење њиве или баште, продаје.

Што се блага варошкога тиче, ш њиме дабогме иде теже, јер га, као и прашине, има по улицама које су макадамом калдрмисане. Ну, о томе води бригу нарочито особље, које ради дану, и које се стара, да се то благо, најпре, са коловоза у крај збере, а за тим да се на удешена кола натовари, изван вароши изнесе, и тамо где треба у рупе и дубодолине исвраћа, и, док те треба, попуњава их.

Ну, највише се муке има зими са масама нападалога снега. Тада мора цело чистачко одељење општинско да остави сваки други посао, и да свом снагом загне да нас његових сметова опрости. Сретни смо,

дабогме, кад је и док је тај снег чист, односно неотопљен, јер онда можемо и огромне масе његове спокојно да сјуримо у Клајд и у Келвин.

Пошто у Глазгоу има доста и приватних улица и дворишта, којима је, као и јавнима, потребна и чистота и редовно чишћење, то се, од 1868 године на овамо, о њима брине општинско особље од петнаест настојника на 204 радника и надничара. Свако се од ових дворишта чисти дневно једанпут, али ако потреба изискује, и два, па и три пута. Прљавија се дворишта, лети обично, па и редовно, са „древом“ полију, колико се може тиме и оперу, а вода се за то добија из општинских хидранга, којих има у свакоме од њих.

*

Поливање улица глазговских врши се данас помоћу неких четрдесет и осам „прскалица“, или кола која носе бурад са водом и решетком, а у свакоме од којих (буради) може да стане по 330 галона воде. Даље, има општина за тај циљ и три гвоздене каце, у две од којих може да стане 456 галона воде, а у оној трећој 345. Најзад, општина располаже и са девет машина за поливање, Виласијевог патента, и у осам од ових може да стане по 300 галона воде, а у једној и 375. „Прскалице“, или она кола с решетком на буради, употребљавају се у живим улицама, где је саобраћај велики; а Виласијеве машине показале су се као најподесније за мирне крајеве и макадамиране улице, и служе понајвише у предграђима градским, где за кратко време полију врло велики простор. Варошке се улице поливају и ноћу, кад треба спречити дизање прашине од машинских метала, или кад су улице у тако брашњавом стању да их је тешко метлом почистити.

Збирање и уклањање уличног ђубрета, дабогме, да је врло важна задаћа дотичног одељења општинског. И тај се посао дели на четири особене врсте а имено, и 1) на збирање и уклањање, уредно изнетог, ђубрета кућеног; 2.) на збирање и уклањање дућанског, канцеларијског и у опште магацинског ђубрета; 3.) на уклањање ђубрета из јавних радионица и варошких кућа за становање; и 4.) на изношење шталског и кланичног ђубрета. Кућено ђубре прибира се у сандуцима с пепелом који се по правилу налазе по зади дотичних зграда. Ти се сандуци, обичне испразне једном на недељу; али у централним квартовима вароши, тај се посао мора вршити и два пута недељно. Људи, који тај посао врше, који т.ј. те сандуке с ђубретом испражњују, зову се

„количари“, — јер то сколицима и раде. Они почињу свој посао у десет часова у вече, да за њима, на један сахат доцније, дођу и кола ђубретарска. Да не би она колича ноћу ларму правила, и укућанима досађивала, њихови су точкови каучуком снабдевени. Исто тако и људи имају обућу од каучука; а, зарад и бржег и лакшег отаљавања посла, поделе се обично у групе од двојице и тројице, и један другог помажу и одмењују. Вубре из дућана, магаса, и других трговачких или занатлијских радња у средини вароши, то ђубре односе свако јутро, тако звана, „јутарња кола ђубретарска“. Ова су кола удешена тако, да се у њих могу лако да испразне дотичне канте са ђубретом; а много су шира и пространија од обичних кола ђубретарских, — ово с тога, — што је ђубре које се у њима износи површно и лако. У самој ствари то се ђубре, после, изван вароши и изгори, јер нема у себи ничега за ђубрење поља.

Помије и сплачине кухињске, у колико не нађу себи пута у варошке канале, такође су предмет бриге ове службе општинске. И оне се овако износе. Укућани их најпре усипају у нарочито направљени суд, у тако звану „галванисану канту“, која се спреми за одношење у општинска кола, и, док се врати, замењује другом, исправном и чистом. Већ, дабогме, да је, благодарећи све ширем увођењу нужничког система water closet, све мања потреба и употреба ових „галванисаних каната“. Али факт је, да их још има у три хиљаде и четрдесет и једној кући нашој у Глазгоу; а, ако рачунамо и јавне нам радионице, онда тих каната имамо у граду свих 5475!

Дакле, кола која имају да носе ове канте пуне, а враћају их празне, та су кола тако направљена, да могу без муке да приме од једном по тридесет од ових каната, па и да их покрију и сакрију тако, да нико не може ни да примети да се у њима износе заударне сплачине. А кад дођу на одређено место, на станицу т.ј. у којој се налазе одговарајуће каце за пријем тих сплачина, онда се она отворе, оне канте изваде и отклоне, и у оне каце испразне. Тада се исте одмах у врелој води исперу, дезинфикују, и врате у кола — која се такође за то време и на црево испрскају и сперу, и као и канте дезинфикују.

Што се дизања и даљега распореда кланичкога ђубрета тиче, као и ђубрета које се нагомила по општинским шталама и шталама градскога трамваја, па и многим другим варошким шталама, то је посао — који се тиче доиста годишње масе ђубрета од четрдесет и две хиљаде тона —

али за које вреди рећи и *драгоценога* ђубрета за тежачка поља.

Пошто се увек има и тешке муке и велика трошка да се огромна маса свакодневнога ђубрета варошког збере у гомиле на нека места, то ту настају *нове* тегобе: око одвајања употребљивог од неупотребљивог ђубрета, и око даљег распореда и с једним и с другим. За старијих времена био је обичај, да се све то ђубре привремено смешта под одређене *стреје* у самој вароши. Али, како је то у пракци изашло на *куле* и *планине* од ђубрета у непосредној близини и кућа и становника варошких, то се морао наћи неки пут и начин да се свет ове беде опрости. Дакле, сад нема више у нашем Глазгоу оних старих „*девоа*“ бадеге, нити има пређашњих кула и планина од нагомилане трулежи, него се *свакодневно* ђубре варошко мора истога дана из вароши и изнети, уништити, или на некав начин безопасним и бездосадним учинити. И то се постизава поглавито на овај начин. У вароши су подигнуте три велике *фабрике* за пријем и прераду тога свакодневнога ђубрета варошког. У суштини, задатак је ових фабрика: да одвоје лоше и неупотребљиво ђубре, од доброг и употребљивог ђубрета; да, *сагоревањем* лошега, умале место које оно захваћа; и да његов пепео корисно помешају са оним добрим ђубретом, и спреме га за *пољопривредну* употребу.

Дакле, кад дођу у фабрику она кола што носе ђубре са ђубровника варошких, она се прво на вази *измере*. За тим се спроведу на један гвоздени под од спрата, испод којег се налазе одељења за разне сорте одбаченог материјала. Оно ђубре што са ђубровника и пепеоника долази, баца се на једну велику решетку која се *хоризонтално* окреће. Ситнији делови тога ђубрета пролазе кроз решетку и падају на дно једне, тако зване, „*мешавне* машине“, која добија одређену количину, *полумјско-силавинску*, из једне *каце*, згодно положене за тај циљ, а тако исто добија и одређену меру ђубрета са *калдрмисаних* улица. И у тој се машини све то добро помеша, снагом обртних листових гвоздених, а за тим спусти у *железничке* вагоне, који се доле налазе. Сељаци једва чекају да добију такво ђубре за своје њиве, и оно, још у фабрици, има своје готове муштерије. На тај се, дакле, начин опраштамо и ми и фабрика онога ситнијег ђубрета. А шта бива са оним *крупнијим*, што није могло кроз решетку да прође? Оно се са решетки упућује једном дугачкот механичком „*носачу*“, на чијим се леђима оно тресе и проређује; па крупнија парчад, као парчад од гвозђа, од судова блеханих и других, механички се придиже и на страну баца; а ситнија и лакша *сама* падају на ватру од *пећи* које се на нижем нивоу налазе. Донде нетражено, као неупотребљиво, ово се ђубре на *ватри* претвара у *изгоретине*, које зидари врло радо купују! Али још нисмо са *уличном* *чистотом* готови.

Кад је хрђаво време, разумемо кад кише ударе, онда се све ђубре, па и сва прашина, наших *калдрмисаних* улица, претвара у једну грдну масу и *блата* и *кала*, а свакако у једно веома *мокро* ђубре. Да би се и оно, како треба, употребило — у толико пре, што је веома богато у *коњској* *балези* — намештене су на угодном растојању гвоздене *каце* за оцеђивање дотичне воде. И у ове се каце изврати још и онај влажни густиш улични, и остави тако дан и

два да се све довољно оцеди. Тада се одагле вади и меша са *подготовљеним* *шталским* ђубретом. Само *шталско* ђубре баца се право у кола, као што се у њих баца и *блато* са *макадамисаних* улица, и ђубре са кеова и пристана. Наравно, да се *шталско* ђубре одмах лако прода; али са оним *блатом* и кеовским ђубретом иде много теже; и оно се најпре на колима, а после и *жељезницом*, носи ван вароши, да се *обично* употреби на *општинским* *фармовима* у *Фулвуд Мосу*, у *Марибургу* и *Ројдингу*.

Сагоревање, о коме смо горе говорили, уништава неупотребљиво ђубре за једну петину; али пошто од њега остаје још четири петине, са којима треба нешто урадити, то онда свакога раднога дана имају посла 160 жељезничких вагона да изнесу заосталих хиљаду и осамдесет тона. Али ова цифра обухвата и *целокупну* количину разноврсног ђубрета варошког. Од истога и од прилике за 60% успева општина да прода фармерима (земљорадницима) из околних срезова и округа Шкотске, али 40% остаје на врату, и општина се помаже употребљујући га, како најбоље може, за *поправку* својих сопствених имања пољских. Растуће, пак, суме добивених прихода, са ових, дотле бесплодних добара, непобитно сведоче: да је *управи* њихова заслужила име и доброга домаћина и изврснога пољопривредника; јер је, поред успеха у ослобођењу вароши од неке *десет* и *три* хиљаде *тоне* тешка ђубрета, кадра била да унесе у општинску касу и по коју *хиљаду фуната* стерлинга новчане добити.

Како му драго, *слика* коју нам даје *улична* *чистота* града Глазгоа на измаку деветнајестога века, та слика баца својим сјајем у тамни присенак своју претходницу из првих година истога столећа. Општина глазговска решила је њоме сам *основни* проблем јавнога здравља, јавне чистоте и јавног угледа. Па, ако се наш Глазго и не може да похвали да је први пронашао тајну ослобођења великих вароши од грдна им ђубрета, опет му се мора признати, да је и одважно и галантно прихватио све што је људска памет и људска практичност на томе важном пољу изумела и пружила. *Наравно*, да је овај достојни одзив значио и одговарајући *трошак* и *оптерећење*; али, кад се упореде резултати са напорима, победе са жртвама, нико ове последње неће жалити, нити данас жали. Једино, и управо, лепе поуке ради, ми овде у најкраћим тезима износимо *сумарне* цифре *буџетске* нашег „*општинског* одељења за варошкоуличну чистоту.“

Дакле, тај се буџет у почетку деветнајестога века кретао између *две* и *три* *стотине* фуната стерлинга. Данас је он близу *сто* хиљада *фуната* стерлинга. У години која се свршава (1896) буџет издатака на јавну чистоту изнео је 98,361 ф. ст. и то *без* буџета на чишћење оних *приватних* улица и дворишта, који износи 13,363 ф. ст. и који пење целокупну суму на 111,774 ф. ст. Па, пошто су *приходи* тога одељења за исту годину износили само 33,314 ф. ст. то се може рећи, да *нас* *наша* *варошка* чистота кошта *општина* града Глазгоа мора да подмири, и *подмирије* из *приреза* својих *суграђана*.

РАД ОДБОРА ОПШТИНСКОГ

РЕДОВНИ САСТАНАК
26. марта 1902 г.

Председавао председник општине београдске г. Милован Р. Маричковић. Присутствовали чланови суда г. г. Владимир Лацковић и Драгутин Симић. Од одборника били: г. г. Лазар М. Матић, Тома Цинцар-Јанковић, Ђорђе Н. Петровић, М. О. Петровић, Љ. Н. Христић, Урош Благојевић, Љуба Дојчиновић, Ст. М. Веселиновић, Јован Смедеревац, Милутин Степановић, Вучко К. Ђорђевић и Др. М. Радовановић.

Деловођ, Мих. М. Марјановић.

I

Прочитан је записник одлука седнице држане 22 марта т. г. и примљен без измена.

II

Одборник г. Љуба Христић пита председништво, за што нису коњски трамваји радили од подне 25. ов. м. па до 4 часа по подне 26. ов. м. Мисли ли председништво и какве мере према безименом друштву трамваји града Београда за ову обуставу возње трамвајима предузимати.

Председник је одговорио, да трамваји нису за напред означено време радили стога, што је полицијска власт по тражењу царинарнице београдске узела у попис трамвајске коње за наплату извесног потраживања царинарнице. Да ће општински суд према друштву за ово поступити по уговору.

По саслушању тога, — одбор је примио к знању ово питање одборника г. Христића и одговор председника општине.

III

По прочитању акта начелника среза рамског АБр. 2952 и акта кварта врачарског АБр. 3025, којима се траже уверења о владању и имовном стању извесних лица, — одбор је изјавио:

Да је доброг владања и сиротног имовног стања: Алекса Паља, финанси општинске трошарине, и да му је непознат Јоца Недељковић, трговачки агент.

IV

Председник износи одбору на мишљење молбу Мијаила Ђ. Савчића, спекуланта којом тражи уверење о породичном односу.

По прочитању те молбе Ст.Бр. 883, — одбор је изјавио мишљење:

Да се молиоцу може дати тражено уверење о породичном односу.

V

Председник износи одбору на решење молбу Милана С. Милосављевића општинског инжењера, којом тражи тронедељно одсуство од дужности, ради путовања у иностранство ради разгледања разних варошких уређења и њених техничких радова.

По прочитању те молбе и мишљења грађевинског одељења по истој АБр. 2880, — одбор је решио:

Одобрава се молиоцу тражено одсуство од дужности ради наведене цели, које ће му се рачунати од дана када га буде употребио.

VI

По прочитању молбе Др. г. Војислава Кујунџића, општ. лекара АБр. 2646, којом тражи шестомесечно одсуство од дужности ради проучавања разних уређења у иностранству по санитетској струци, као и по прочитању мишљења шефа општинског лекара по истој молби АБр. 2840, — одбор је решио:

Одобрава се молиоцу шестомесечно одсуство с платом, од дужности, ради на-

ведене цели, које ће му се рачунати од првог маја ове године.

У дужности за време одсуства да га заступа општински лекар г. Др. Фрања Рибникар, по датом пристанку.

Овлашћује се председништво да у споразуму са шефом општ. лекара нареди молиоцу да о потребном у одређено време подноси општинском суду извештаје. Општина задржава право да молиоца са одсуства врати у случају епидемије у већим размерама.

VII

По прочитању акта одбора девојака за подизање споменика пок. Војиславу Ј. Илићу, песнику, АБр. 2827, којом моли општину, да му допусти, да споменик, о коме је реч, постави у улици краља Милана у парку пред хотел Паризом или на Калимегдану; а после говора одборника г. Стеве Веселиновића, којом је изјавио мишљење, да би истом споменику било место у каквој јавној грађевини, одборника г. Љубе Христића, у коме је изјавио мишљење, да би истом споменику било место у парку палилулске школе и одборника г. г. Милутина Степановића, Уроша Благојевића и Јована Смедеревца и члана суда г. Владимира Лацковића, којима су изјавили мишљење, да се исти споменик постави у парку калимегданском, — одбор је решио:

Одобрава се одбору девојака за подизање споменика пок. Војиславу Ј. Илићу песнику, да споменик о коме је реч може поставити на Великом калимегдану, на месту које председништво општине са овим одбором буде одредило.

VIII

По прочитању извешћа економног одељења АБр. 2812, о држаној лицитацији за издавање под закуп траве за кошење на старом гробљу, — одбор је решио:

Да се трава за кошење на старом гробљу изда под закуп под прописаним погодбама за време ово летње сезоне Аранђелу Ж. Илићу, олд. економу, по цену од осамдесет динара и педесет пара динарских.

IX

По прочитању предлога Управе водовода АБр. 2906, за докуп земљишта на Белим водама за проширење општинског водовода, — одбор је решио:

Овлашћује се председништво, да са сопственицима земљишта, која се по овоме предлогу имају одкупити за проширење општинског водовода, ступи у споразум о куповној цени истих земљишта па постигнути споразум изнесе одбору на коначно решење.

X

Председник извештава одбор, да је Косара Шандор, по спору њеном, са Алексом Миловановићем, кафецијом, у 1895 години положила тадашњем општинском пријавнику пок. Живојину Секулићу у депозит суму од 35 динара. Да исти ову суму није унео у депозитну касу већ је упропастио. Да је после тога умро а није оставио никакве ни покретне ни непокретне имовине из које би се горња сума, коју је упропастио, могла наплатити. Да су се поменути парничари изравнали тако, да се ова сума има вратити Косари Шандор; да јој општински суд с тога ту суму на толика њена тражења није могао издати. Да је се иста жалила и Управи вароши Београда и да сада не остаје ништа друго но да

општина исту суму исплати истој из општинске касе, пошто ју је њен чиновник упропастио.

Моли одбор да изволе решити, да се иста сума исплати Косари Шандор у овој години из општинске касе на терет општинске готовине.

По саслушању тога, — одбор је решио:

Да се на терет општинске готовине, по добивеном за то надлежном одобрењу г. министра финансија, исплати Косари Шандор олд. сума од тридесет и пет динара у сребру, колику је по спору њеном противу Алексе Миловановића, олд. кафеције, положила у депозит бив. ово општинском пријавнику Живојину Секулићу, који исту суму није унео у депозитну касу већ је упропастио, а потом умро а не оставио никакве ни покретне ни непокретне имовине, из које би се иста сума могла наплатити.

XI

По прочитању молбе Драг. С. Мијатовића АБр. 2812, којом моли, да му се исплати 40020 динара за земљиште које је општина заузела његовом пок. брату Љуби С. Мијатовићу за регулисање Савске улице; као и по прочитању процене тога земљишта АБр. 2438/96 године, — одбор је решио:

Усваја се процена у овоме акту означеног земљишта извршена 18 марта 1896 године, а која се налази у акту суда АБр. 2438/96. Да се молиоцу по истој процени за заузетих шест квадратних метара и шесет и седам квадратних десиметара земљишта за регулисање Савске улице исплати по истој процени по шесет динара од квадратног метра свега четири стотине динара и двадесет пара динарских, пошто на општину од истог земљишта тапију пренесе без икаквих терета; а ако не буде у могућности да то учини, онда да се горња сума пошаље првостепеном суду на распоред.

XII

Председник извештава одбор, да је на дневном реду саопштење процене имања фонда пок. Димитрија Николића — Беље.

Прочитана је иста процена и акт г. министра просвете и црквених послова АБр. 2459, којим изјављује да је задовољан истом проценом и тражи да се министарству просвете одма положи процењена вредност.

По саслушању ове процене и поменутог акта министарства просвете и црквених послова а после говора одборника г. г. Милутина Степановића, Јована Смедеревца, Томе Цинцар-Јанковића и Уроша Благојевића, у којима су разлагали, да није потреба да се од напред поменутог имања експропишу и зграде већ да би се поменутом фонду имало исплатити само земљиште и то кад се фонд буде повукао на регулациону линију и подигао нову грађевину, јер за сада не постоји апсолутно никаква потреба, да општина регулише улице које се око овог имања налазе и услед тога руши и плаћа старе грађевине; и да је с тога ова процена неумесна, пошто су и зграде процењене; као и после говора одборника г. Стеве Веселиновића, којим је побринуо разлоге одборника г. Степановића; а после обавештења председника општине, да овде није реч о потреби ове регулације, јер је то раније решено, већ да је овде питање о томе одговара ли ова процена закону или не, — одбор је решио:

Да се процена имања фонда пок. Димитрија Николића — Беље извршена на дан првог марта ове године не усвоји, већ да противу исте општински суд изјави

жалбу надлежној државној власти пошто иста процена није саобразна закону, јер су истом обухваћене и зграде које се на земљишту, од кога се има експрописати извештан простор за улице, налазе.

XIII

За остале предмете стављене на дневни ред за данашњу седницу и то: одговор председништва на питање одборника г. Пере Ђорђевића: мисли ли председништво радити шта на подизању споменика пок. Косте Храписављевића, добротвора општине београдске; извешће комисије која је проучила тражење масе пок. Боже Боди односно интереса на дуговање општине истој маси; извешће председништва о изради детаљног плана за амортизацију задужења због регулације Београда; избор комисије за проучење регулације вароши ради ревизије досадањег регулационог плана; одобрење кредита за исплату досуда Авраму Ђорђевићу олд. млеку, досуђених му по спору његовом противу општине, због накнаде штете; извешће економ. одељења о држаној лицитацији за издавање под закуп траве за кошење и понашу код три водоводна резервоара; одобрење кредита за плаћање хонорара референту за трамвај и електрично осветљење; извешће комисије по молби Богосава Поповића, берберина, због закупа општ. земљишта; решење за уступање земљишта регулационог фонда у Дубровачкој улици Марији Џанги у замену за њено земљиште, које јој се одузима за регулацију Господар Јевремове улице; молба Браће Илића због регулације, — одбор је решио:

Да се ставе на дневни ред за идућу седницу.

РЕДОВНИ САСТАНАК 29. марта 1902 г.

Председавао председник општине београдске г. Милован Р. Маринковић. Присутствовали чланови суда: г. г. Владимир Лацковић и Драгутин Симић. Од одборника били: г. г. Богоје Јовановић, Стојан Пајкић, Милутин Степановић, А. Н. Крманоновић, Р. Драговић, Васа Николић, Урош Благојевић, Лазар М. Матић, Ђорђе Н. Петровић, Љ. Н. Христић, Младен Николић, Тома Цинцар-Јанковић и Д. Тадић.

Деловођ, Мих. М. Марјановић.

I

Прочитан је записник одлука седнице држане 26. Марта тек. године и примљен без измене.

II

По прочитању акта Управе града Београда и њених одељака АБр. 3261, 3155 и 3094, којима се траже уверења о владању и имовном стању извесних лица, — одбор је изјавио:

Да су му непознати: Јоца — Јован — Белимарковић, скитница, Катарина жена Марка Гасића, носача и Цветко Јовановић, бив. јорганџијски помоћник.

III

По прочитању реферата општинског заступника АБр. 2994 по спору Аврама Ђорђевића олд. млеку, противу београдске општине, због накнаде штете, нанесене тужиоцу злонамерном паљевином сена у атару општине београдске, — одбор је решио:

Да се из општинске касе на терет општинске готовине по добивеном за то надлежном одобрењу г. министра финансија исплати и то:

Авраму Ђорђевићу, олд. млеку хиљаду триста тридесет и три динара и тридесет и пет пара динарски на име накнаде штете; Љубисаву Анастасијевићу из Остружнице, Младену Лавадиновићу, кра-

вару, Крсти Ристићу, кравару, Светозару Николићу, берберину и Милораду Зуковићу, контролору, сведоцима свакоме по два динара трошка и дангубе и вештацима: Јовану Шнотхауеру, Димитрију Тодоровићу, Јанку Гинићу, Милошу Голубовићу, каф. и Стевану Чушићу, земљоделцу, свакоме по три динара трошка и дангубе и држави таксе за два увиђаја десет динара, свега хиљаду три стотине шесет и осам динара и тридесет и пет пара динарских, на које је осуде београдска општина осуђена пресудом првостепеног суда за варош Београд од 12 Марта 1902, Бр. 3091, која је одмах извршном постала.

IV

По прочитењу извешћа економног одељења АБр. 2971, о држаној лицитацији за издавање под закуп траве за кошење и попашу код три водоводна резервоара и то: код великог резервоара, на тркалишту и на западном Врачару, из кога се види, да је на овој лицитацији било четири лицитанта и да је иста остала на Рада Лукића, овд. кравара, за 90·55 динара за време ово одлетње сезоне; као и по прочитању понуда Младена Јовановића, овд. кочијаша, АБр. 3147, којом нуди општини за ову траву за време ово летње сезоне 122·15 динара, — одбор је решио:

Да се за издавање под закуп траве за кошење и попашу код ових водоводних резервоара држи ужа лицитација између Рада Лукића, овд. кравара и Младена Јовановића, овд. кочијаша, од цене у сто двадесет и два динара и петнаест пара динарских колику је Младен Јовановић понудио.

V

По прочитању извешћа економног одељења АБр. 3048, о држаној лицитацији за издавање под закуп општинске ливаде постојеће у Сувом потоку код Кршне Ђуприје на Врачару, из кога се види, да се иста лицитација није могла одржати, пошто на исту није дошао ни један лицитант; као и по прочитању понуде Денка Стојановића, овд. баштована АБр. 3049, којом нуди општини за исту ливаду на име закупне цене 363 динара пристајући на услове прописане за издавање под закуп исте ливаде и да положи кауцију у сто динара и најзад по прочитању извешћа економног одељења АБр. 3172 по истом предмету, из кога се види, да је општина за исту ливаду имала за прошлу годину закупну цену од 362,15 динара, — одбор је решио:

Да се општинска ливада постојећа у Сувом потоку код Кршне Ђуприје изда под закуп под прописаним погодбама за време од првог Априла ове године па до првог Априла хиљаду девет стотина пете године Денку Стојановићу, овд. баштовану, по закупну годишњу цену од три стотине шесет и три динара.

VI

По прочитању изјаве г. Милана Капетановића, професора Велике Школе, на решење одбора од 22. марта тек. године АБр. 2575, донесено по његовој молби због регулације, којом изјавом објашњава поменути своју молбу, — одбор је решио:

Да ужи одбор у који да уђу одборници: г. г. Јован Смедеревац, Љуба Христић и Васа Николић проуче молбу г. Милана Капетановића АБр. 11540/901. због регулације, и споразумеју се с њиме о начину решења питања које он поментом својом молбом покреће па за ре-

шење покренутог питања учине одбору предлог.

VII

Председник извештава одбор, да је на дневном реду одобрење кредита за плаћање хонорара референту за трамваје и електрично осветљење по предлогу општинског суда од 15. марта тек. године АБр. 2824. У смислу ранијег овлашћења одбора распитао се је о хонорару, који би био довољан за овај посао и налази, да би за то била довољна сума од 2000 динара за годину. Моли одбор да изволе толику суму одобрити.

Одборник г. Милушин Степановић наводи, да је одбор овластио председништво у седници својој од 15. марта тек. године да ступи у споразум са стручњацима за који би се хонорар примили вршења посла референта за трамваје и електрично осветљење и пошто је председништво то учинило сад би одбор требао, да остане доследан ранијој одлуци и да одобри тражени кредит. Ну он се је разговарао са једним чланом надзорне комисије који му је казао, да би било потребно да надзорна комисија пропише дужности овога референта.

Председник је изјавио, да не налази, да надзорна комисија према уговору може прописивати референту какве дужности. Надзорна комисија имала би у будуће да врши само оно шта јој је стављено у дужност уговором а референт би имао да општинском одбору и суду буде стручно лице за трамваје и осветљење како би општ. одбор и суд могли да врше од своје стране оно што по уговору њима у дужност пада.

Одборник г. Тома Цинцар-Јачковић нема ништа противу одобрења кредита на ову потребу али само тражи, да лице које се буде поставило за овог референта буде стручно спремно.

Одборник г. Урош Благојевић слаже се са предговорником и уверен је у то, да ће председништво умети и моћи да на ово место узме способно лице.

Одборник г. Милушин Степановић апелујући на досадању заузимљивост председништва тражи, да председништво за ово место узме тако стручно спремно лице, које ће својом стручном спремом послужити општинском одбору и суду, да поменута друштва принуде на потпуно испуњавање својих обавеза, те да не буде онога, шта се је до сада дешавало.

Сем тога тражи, да председништво изнесе одбору на дискусију извештаје надзорне комисије поднесе суду о досадањим неправилностима друштва.

Председник је изјавио, да ће поменуте извештаје изнети пред одбор пошто се постави референт и пошто их исти проучи.

Ну како одбор тражи стручно спремно лице то налази да је кредит од 2000 динара за његов хонорар мали и предлаже одбору да изволе на ту цел одобрити кредит од 3000 динара. Ако одбор жели сам да бира овога референта он нема ништа противу тога само нека одбор у том случају прими и одговорност на себе. Али ако одбор хоће да то лице постави општ. суд који ће с њиме првенствено и радити па и одговорност носити онда се општ. суду мора оставити, да сам чини избор, а он уверава одбор да ће општ. суд водити рачуна о спреми лица које буде узео на ово место.

Ако одбор установи звање референта за трамвај и електрично осветљење и одобри кредит за плаћање његовог хонорара, онда одбор уједно треба да одлучи и то, да надзорна комисија од дана кад се исти референт уведе у дужност врши само оне послове, за које је по уговору надлежна јер је општински одбор постављајући надзорну

комисију овластио исту, да врши и оно, што по уговору не спада у њену дужност, а што по уговору спада у надлежност општ. одбора и суда јер је до сада надзорна комисија вршила извесне послове за које општ. суд није ни знао.

По саслушању свега тога, — одбор је решио:

Установљава се при београдској општини звање референта за трамваје и електрично осветљење.

Одобрава се општинском суду, да може у овој години на терет вишка трошаринских прихода по добивеном за то надлежном одобрењу г. министра финансија утрошити суму од три хиљаде динара на плаћање хонорара референту за трамваје и електрично осветљење.

Да од дана кад референт за трамваје и електрично осветљење кога општински суд постави, ступи у дужност, надзорна комисија врши само оне послове који су јој уговором додељени.

VIII

Одборник г. Милушин Степановић наводи да су стазе на Калимегдану довољно посуте шљунком и да је шљунак на истима сада добро угажен. Међутим је видео, да се на исте стазе сада стоварује песак. Налази да је такво рађење неумесно и скреће пажњу председништва на то. Сем тога скреће пажњу и на рад радника, који на Калимегдану раде.

Председништво прима к знању ову примедбу одборника г. Степановића.

По саслушању тога, — одбор је примио к знању ове изјаве одборника г. Степановића и председништва.

IX

За остале предмете стављене на дневни ред за данашњу седницу и то: одговор председништва на питање одборника г. Пере Ђорђевића: мисли ли председништво радити шта на подизању споменика пок. Косте Хранисављевића добротвора општине београдске; извешће комисије која је проучила тражење масе пок. Боже Боди, односно интереса на дуговање општине истој маси; извешће председништва о изради детаљног плана за амортизацију задужења због регулације Београда; избор комисије за проучење регулације вароши ради ревизије досадањег регулационог плана; извешће комисије по молби Богосава Поповића, берберина, због закупа општ. земљишта; решење за уступање земљишта регулац. фонда у Дубоврачкој улици Марији Џанги у замену за њено земљиште које јој се одузима за регулацију Господар Јевремове улице; молба Браће Илића због регулације; молба Божицара Лазаревића, месара, за повраћај аренде; одобрење кредита за израду калдрме у улици Књегиње Љубице и од жељезн. станице до дрваре на Сави; решење за уступање плацева регулац. фонда у Рајићевој улици сопственицима имања пред којима су исти плачеви; избор два татора Вазнесенске цркве; молба Београдског Певачког друштва за новчану помоћ; предлог одборника г. Милутина Степановића, да се откупљена збирка старина преда привремено на чување Управи Народнoг Музеја; молба Српско-Јеврејске црквене општине ескенаског обреда, да се ослободе плаћања трошарине на хлеб за пасху; избор једнога одборника за члана Управе пензионoг фонда чиновника и службеника општине града Београда, — одбор је решио:

Да се ставе на дневни ред за идућу седницу.

РЕДОВНИ САСТАНАК

2. априла 1902 г.

Председавао председник београдске општине г. Милован Р. Маринковић. Присутствовали чланови суда г. г. Владимир Лацковић и Драгутин Симић. Од одборника били: г. г. Мих. Бобић, Урош Благојевић, Јован Смедеревац, Ђорђе Н. Петровић, Др. М. Радовановић, Младен Николић, Петар Новаковић, Љ. Н. Христић, Милош Валожић, Живојин Петрић, Милутин Степановић, Млутин Ј. Божић, Коста Д. Главић, Тома Цинцар-Јанковић, и Лазар М. Матић.

Деловођ, Мих. М. Марјановић.

I

Прочитан је записник одлука седнице држане двадесет деветог марта тек. године и примљен без измена.

II

Одборник г. Ђорђе Н. Петровић наводи, да је збор грађана на „Савинцу“ преко својих пуномоћника поднео општинском суду за општински одбор молбу, којом је тражио: да се данашња трошаринска линија повуче тачно у границе утврђеног градског рејона тако да „Савинац“ који данас није више у градском рејону испадне из трошаринске линије.

Да је од дана подношаја те молбе општинском суду прошло доста времена, а општински суд ни до данас није изнео општ. одбору ту молбу на решење.

Стога моли одбор, да изволе решити да се исти предмет стави на дневни ред за идућу одборску седницу и по истом донесе решење: било да се иста молба усвоји било да се одбаци.

Председник је изјавио, да стоји навод одборника г. Петровића да је молба о којој је реч поднесена општинском суду. Да општински суд проучава исту молбу, и да ће је по проучењу изнети општ. одбору на решење, ако нађе да је одбор по закону надлежан, да по њој решава, у противном општински ће суд донети по истој одлуку и доставити је молиоцима.

По саслушању тога, — одбор је решио:

Да се пређе на дневни ред.

III

Одборник г. Љуба Н. Христић наводи, да је пре неколико времена у општ. одбру била на решењу молба г. Илије Ђирића, пуковника у пензији, којом је тражио да му општина накнади прво земљиште, које је уступио општини за регулисање извесних улица, и друго мањак у земљишту, који је наступио услед тога што је општина убаштињавајући Косту Шуменковића на имање, које је г. Ђирић од истог кушио рђавим примером и срачунавањем издала Шуменковићу тапију на већи простор него што је исто земљиште износило. Да је општински одбор, не разматрајући г. Ђирићеву молбу, већ само по прочитању мишљења општ. заступника, које је по његовом мишљењу погрешно, упутио г. Ђирића на суд за накнаду поменутог мањка у земљишту и тиме оштетио једног свога грађанина.

Тражи да се то решење одбора обустави од извршења и изнесе одбору на поновно решење.

Председник је изјавио, да је исти предмет у два маха био на решењу пред општинским одбором и да је у оба маха, пре него је исти предмет изнесен одбору на решење, по истом узето мишљење општинског правозаступника, који је у оба маха изјавио, да је тражење г. Ђирића накнаде за мањак у земљишту неосновано. Да је општински одбор на основу таквог мишљења општ. заступника одбио г. Ђирића од овога тражења. Да се према таквом стању ове ствари исти предмет не може понова износити одбору на решење, а г. Ђирић, може, ако сматра, да је решење општ. одбора неумесно, употребити противу истог правно средство, па ако га и надзорна власт одобри, онда тражити накнаду судским путем.

Одборник г. Љуба Н. Христић понова тврди, да је поменуто решење одбора неумесно и да је истим нанесена штета једном грађанину београдском.

По саслушању тога, — одбор је решио:

Да се пређе на дневни ред.

IV

Одборник г. Михаило Бобић наводи, да су му се грађани Таковске улице и око Батал-Цамије жалили да је празан плац на Батал-Цамији био ранијих година ограђен и засађен дрвећем и да преко истог није нико могао проћи; да је сада исто земљиште разграђено и да кроз њега пролазе на све стране. Сем тога, да се на исто земљиште баца нечистоћа која ствара смрад. Молили су да се на истом земљишту бар наметне једна табла с натписом да је забрањено на исто избацити нечистоћу.

Председник је изјавио, да је исто земљиште уступљено држави и да је она дужна да га ограда. Што се тиче избацивања нечистоће на исто, то се неће моћи предупредити таблом. Међу тим је по закону о општинама општини стављено у дужност, да води надзор о чистоћи у вароши. И општ. ће суд с тога издати потребно наређење.

По саслушању тога, — одбор је примио к знању ове изјаве одборника г. Бобића и председника општине.

V

Одборник г. Милутин Степановић наводи, да је још у прошлој години одбор решио, да се код извора на Чубури постави чесма, те да се вода из истог не загађава на штету здравља не само околног грађанства него и осталог београдског грађанства. Тражи да председништво нареди, да се иста одлука одборска најскорије изврши.

Председник је изјавио, да је већ наређено извршење поменуте одлуке и да ће наредити Управи водовода, да по истом предмету учини шта је потребно што скорије.

По саслушању тога, — одбор је примио к знању ове изјаве одборника г. Степановића и председника општине.

VI

По прочитању акта одељака Управе града Београда АБр. 3294 и 3402, којима се траже уверења о владању и имовном стању извесних лица, — одбор је изјавио:

Да су му непознати: Милева Димитревић, оvd. служавка и Љубомир Ђурић, оvd. мочер; да су доброг владања и сиротњог имовног стања: Милан Дробњак, бив. порески помоћник, и Илија Стојановић, оvd. кочијаш.

VII

По прочитању молбе Светислава Динуловића и Саве Рајковића, чланова Краљ. Срп. Народног позоришта АБр. 3367, којом моле, да општина уступи бесплатно за сарану њиховог друга пок. Ђуре Рајковића, пензионисаног члана Краљ. Срп. Народног позоришта, малу гробницу у парцели IX бр. 50; као и по прочитању извешћа благајнице по истом предмету АБр. 3400, — одбор је решио:

Да се за сарану пок. Ђуре Рајковића, пензионисаног члана Краљ. Срп. Народног позоришта уступи бесплатно мала гробница у парцели IX бр. 50 на новом гробљу.

VIII

Председник извештава одбор, да је општински суд решењем својим од 31 марта тек. год. АБр. 3293, одлучио: да цена хлеба за прву половину месеца априла т. године, то јест од првог истог месеца искључно буде двадесет и шест пара динарских по килограму, а леб да се продаје по двадесет и пет пара динарских у тежини од 962 грама.

По саслушању тога и по прочитању поменутог решења суда, — одбор је примио к знању са одобравањем ово решење суда о одређеној цени хлеба за прву половину месеца априла тек. године.

IX

Председник износи одбору на решење молбу Божидара Лазаревића месара, којом моли, да му се врати општинска аренда на 2088 килогр. меса извезеног у иностранство.

По прочитању те молбе АБр. 3117, као и по прочитању извешћа кланичног одељења по истом предмету АБр. 3180, — одбор је решио:

Да се из општинског прихода од месарске аренде за ову годину врати Божидару Лазаревићу, оvd. месару, две стотине осам динара и осамдесет пара динарских наплаћене му месарске аренде на две хиљаде осамдесет и осам килограма меса, које је по том извезао у иностранство.

X

По прочитању акта протопрезвитера града Београда АБр. 3124, — одбор је решио:

Да спомоћни тутори Вазнесенске цркве за 1902 годину буду: Милутин Живојин, трговац, Балканска улица бр. 42, и Милан Поробић, трговац Хајдук Вељков венац, на место раније изабраних Васе С. Христића, кафеџије, који је поднео оставку на дужност спомоћног татора ове цркве и Луке Малетића који у дужност татора исте цркве није ни уведен, пошто се исте није ни примио.

XI

По прочитању молбе Београдског певачког друштва АБр. 3009, којом моли за новчану помоћ пошто исто на позив општине београдске у свакој прилици драговољно суделује, — као и по прочитању извешћа књиговодства по истом предмету АБр. 3139, — одбор је решио:

Да се певачком београдском друштву за ову годину изда из општинске касе на терет општинске готовине по добивеним за то надлежном одобрењу г. министра финансија шест стотина динара на име помоћи за драговољно суделовање у свакој прилици на позив општине београдске.

Помоћ ова да се рачуна и издаје месечно.

XII

По прочитању реферата секретара општине, деловође општ. одбора АБр. 3202, а на предлог општ. суда, — одбор је решио:

Да члан Управе пензионог фонда чиновника и осталих службеника општине београдске од стране општинског одбора буде одборник г. Тома Цинцар-Јанковић.

XIII

По прочитању извешћа АБр. 2973, комисије изабрате у седници одбора од 8 марта т. г. за оцену молбе Богосава Поповића, оvd. берберина, којом је тражио да му општина уступи под закуп извесан део од свога земљишта на

Дунаву близу места за избацавање нечистоте у Дунав за подизање фабрике ракетли, — одбор је решио:

Да се простор од девет стотина тринајест квадратних метара и сто двадесет и седам квадратних сантиметара општинског земљишта према скици К.Г.Бр. 250, постојећег на Карабурми, близу места за избацавање нечистоће у Дунав, изда под закуп Богосаву Поповићу, оvd. берберину, за подизање фабрике ракетли, по годишњу закупну цену од шесет динара, а за време до дванаест година, рачунајући од првог маја ове године, под условом, да општина има права, ако потреба захте, у свако доба отказати молиоцу даљи закуп овог њеног земљишта.

XIV

По прочитању молбе Андре М. Вељковића, општ. пргача, АБр. 3153, којом тражи да му се продужи раније одобрено одсуство за полагање државног испита још за петнаест дана; као и по прочитању извештаја грађевинског одељења АБр. 3287 по истом предмету, — одбор је решио:

Одобрава се молиоцу још петнаест дана одсуства од дужности ради спремања за полагање државног испита, које ће му се рачунати од дана кад му истече одсуство, одобрено му решењем одбора од 8 фебруара тек године, АБр. 1265.

XV

По прочитању акта командира пожарне чете АБр. 3175, којом спроводи суду рапорт Николија Синђиревића, општ. пожарника, којим моли за петнаестодневно одсуство по дужности ради обиласка болесног му оца, — одбор је решио:

Одобрава се Николију Синђиревићу, општинском пожарнику, петнаесто дневно одсуство по дужности, ради наведене цели, које ће му се рачунати од дана кад га буда употребио.

XVI

Председник износи одбору на решење молбу Српско-Јеврејске црквене општине ескенаског обреда, којом моли да се ослободи плаћања општинске трошарине на 229 пакета хлеба за пасху (маце) у тежини од 1149 килограма, 1 цак гриса од истог хлеба тежине од 50 килограма и 1 цак брашна од истог хлеба у тежини од 50 килограма, пошто је иста количина хлеба за пасху, гриса и брашна искључиво намењена за чланове исте општине и пошто се од исте знатан део бесплатно раздаје сиромашним члановима, као и по прочитању извештаја управе општ. трошарине по истом предмету АБр. 3103, — одбор је решио:

Да се овдашња Српско-Јеврејска црквена општина ескенаског одреда ослободи плаћања општинске трошарине на две стотине двадесет пакета леба за пасху (маце) у тежини од 1149 килограма, један цак гриса од истог хлеба у тежини од педесет килограма и један цак брашна од истог хлеба у тежини од педесет килограма, намењеног за чланове исте општине, а пошто се од истих знатан део бесплатно раздаје сиромашним члановима исте општине.

XVII

По прочитању извешћа надзорне комисије за осветљење АБр. 3256, поднетог по решењу општинског одбора од 15 марта тек године АБр. 1922 по предмету предлога општинског суда за одобрење кредита за исплату ванредног уличног осветљења за 1902 годину, — одбор је решио:

Одобрава се општинском суду да може у овој години на терет вишка трошаринских прихода, по добивеном зато надлежном одобрењу г. министра финансија, утрошити суму од четири хиљаде седам стотине двадесет и два динара и педесет пара динарских за исплату ванредног уличног осветљења за 1901 годину.

XVIII

На предлог грађевинског одељења АБр. 3071, — одбор је решио:

Да се плачеви регулационог фонда у Рајићевој (старој Тројичкој) улици испред приватних имања сходно грађевинским закону за варош Београд, процене у цели арондисања имањима приватних сопственика пред којим се налазе.

XIX

Одборник г. Коста Д. Главинић моли председништво, да забрани кочијашима, да на празним плачевима регулац. фонда у Рајићевој улици стоје и праве ђубре.

Председник прима к знању ову примедбу одборника г. Главинића.

По саслушању тога, — одбор је примио к знању ове изјаве одборника г. Главинића и председника општине.

XX

По прочитању акта грађевинског одељења АБр. 3095, а на предлог општинског суда и после говора одборника г. г. Косте Главинића и Јована Смедеревца, — одбор је решио:

Одобрава се општинском суду да може у овој години на терет вишка трошаринских прихода по добивеном за то надлежном одобрењу г. министра финансија, утрошити суму од једанаест хиљада три стотине деведесет и пет динара и осам пара динарских за оправку макадама у Жељезничкој улици од жељезничке станице до дрвара на Сави.

XXI

По прочитању акта грађевинског одељења АБр. 3081, којим предлаже, да се изврши оправка тротоара и калдрме у улици Књагиње Љубице а у делу њеном између Кнез Михаилове и Чарапићеве улице, — одбор је решио:

Да се овај предмет врати грађевинском одељењу, да изради детаљне планове и предрачунае за извршење овога посла као и прибави надлежно одобрење, па по том предмет изнети одбору на коначно одобрење.

XXII

Одборник г. Љуби Н. Христић поводом тога што је одбор ослободио плаћања општ. трошарине Српско-Јеврејску црквену општину ескенаског обреда на хлеб, грис и брашно за пасху, предлаже да се београдско грађанство ослободи плаћања општинске трошарине на прасад, јагњад и јарад за ускршње празнике.

По саслушању тога, — одбор је решио:

Да се овај предлог одборника г. Љубе Христића стави на дневни ред за идућу седницу, пошто се по истом као новом предмету у овој седници не може решавати.

XXIII

По прочитању акта грађевинског одељења АБр. 2252, — одбор је решио:

Да се од имања Марије Цанге, оvd. постојећегу новој Јевремој улици за регу-

лисање исте улице одузме две стотине седам квадратних метара и осамдесет квадратних десиметара, а да јој се у накнаду за ово земљиште, које јој се одузима и за рушење зграда уступи земљиште регулационог фонда, које до тог њеног имања постоји у простору од четири стотине двадесет квадратних метара и седамдесет и четири квадратних десиметара према скици и протоколу експропријације К.Г.Бр. 599 и да јој се уз то плати из касе регулационог фонда на терет партије бр. I расхода буџета регулационог фонда сто четири динара у сребру пошто зграда поруши. а материјал уклони, а сем тога и по извршењу законских формалности.

XXIV

По прочитању акта грађевинског одељења АБр. 2623, — одбор је решио:

Да се маси Браће С. Илић уступи плац регулационог фонда постојећи у Бркиној сада Јакшићевој улици, који мери четири стотине осамдесет и шест квадратних метара и деведесет и четири кв. десиметара у накнаду за сто седамдесет и један квадратан метар и осамдесет и четири квадратних десиметара земљишта, које им се одузима за отварање поменуте улице и на име накнаде за рушење зграде и зида, а пошто иста маса накнади општини две хиљаде осамдесет и један динар и двадесет пара динарских за вишак земљишта регулационог фонда које јој се уступа, и пошто зграде и зид о коме је реч поруши, материјал, који њој да припадне однесе и плац очисти као и по извршењу законских формалности.

XXV

За остале предмете стављене на дневни ред за данашњу седницу и то: извешће комисије која је проучила тражење масе пок. Боже Боди, односно интереса на дуговање општине истој маси; извешће пресеништва о изради детаљног плана за амортизацију задужења због регулације Београда; избор комисије за проучење регулације вароши ради ревизије досадањег регулационог плана: предлог одборника г. Милутина Степановића, да се одкупљена збирка старина преда привремено на чување Управи народног музеума; одговор председништва на питање одборника г. Пере Ђорђевића: мисли ли председништво радити шта на подизању споменика пок. Косте Хранисављевића, добротвора општине београдске; предлог гробљанског одбора за смањење таксе гробовима за сарану мртво-рођене деце, као и да се исти гробови не обнављају; молба Гаје Кнежевића, општинског позорника, за новчану помоћ; молба Милоша Петровића, пореског помоћника, због регулације; саопштење процене имања општинског и Љубице Стевана Луковића у цели експропријације за регулацију; предлог суда за расходовање утрошених а не расходованих сума од стране Управе општинске трошарине у годинама: 1893, 1894 и 1895, — одбор је решио:

Да се ставе на дневни ред за идућу седницу.

КРЕТАЊЕ ОПШТИНСКИХ ЧИНОВНИКА

Решењем општинског суда од 17 априла 1902 г. АБр. 3766 постављен је за писара општинског књиговодства г. Сретен Милинковић, практикант судског одељења са платом од 1200 динара на годину; а решењем

председника општине од истог дана АБр. 3763 постављен је за практиканта судског одељења г. Душан Живковић, практикант грађевинског одељења са платом од 840 динара.

ПОШУМЉАВАЊЕ ОКОЛИНЕ БЕОГРАДА

(СА ХИГИЈЕНСКОГ И ЕСТЕТИЧНОГ ГЛЕДИШТА)

(НАСТАВАК)

I. Значај шумског ваздуха са гледишта здравственог.

Добро и благотворно дејство шумског ваздуха, приписивало се за дуго његовом балсаматично-ароматичном мирису, а често и већој количини кисеоника, а мањој количини угљичне киселине. У опште, владало је мишљење, да се у крунама дрвећа — особито на сунчаним данима — налази, и кроз њих пролази ваздух са више кисеоника, но на местима где нема шуме.

Чувени светски хигијеничари препоручивали су, и препоручују и данас болесницима, да удишу што више чистог шумског ваздуха, који је најздравији; јер зелени биљни делићи, на сунчаноме светлу, удишу угљичну киселину, а издишу кисеоник.

У шуми се стварају и разни други процеси, који увелико утичу на састав ваздуха. Познато је, да биљке дишу од њихова постанка до самог угинућа, т.ј. оне узимају из ваздуха неку масу, како дању, тако и ноћу; један део произведених угљичних хидрата изгори, а пуштају једнаку количину угљичне киселине, процес, који на састав ваздуха дејствује супротно горњој асимилацији.

Према томе, ваздух који се налази у крунама дрвећа, треба да има много мање кисеоника а више угљене киселине, него онај ваздух ван шуме. Онај део шумског ваздуха, који се налази између подножја и круна дрвећа, губи непрестано кисеоник у топлијем добу године, а то стога, што се влажни земљин покров од лишћа, хумуса, раствара и трули, и на име тога добија једнаку количину угљичне киселине. Тај ваздух, дакле, разликује се од онога, што се налази у крунама дрвећа тиме, што има мању количину кисеоника, а више угљичне киселине.

Шумски ваздух много се мења транспирацијом многобројног лишћа, пошто тиме добија велику количину водене паре. Научна испитивања дошла су до резултата, да буква производи 60 литара воде дневно, и према томе 115. годишња букова шума испари за време своје вегетације 26.000 литара воде. Кад би се та сва водена пара видела, онда би свака шума била покривена густим облацима водене паре.

Све ове карактеристичне особине шумског ваздуха, дале би се лако доказати механичким опитима, кад би ваздух мирно на једном месту стојао, и кад не би био у вези са оближњом атмосфером. Али и онда, кад у шуми највећа типина влада, меша се ваздух услед дифузије и прелази са једног места на друго. Ово дејство дифузије тим је чешће, чим је већа разлика у температури између шумског ваздуха и онога ван шуме. Промена и мешање ваздуха постаје врло брзо услед ветрова, који промахују кроз круне шумског дрвећа, а та промена и мешање ваздуха у толико је већа и лакша што је шума одраслија и ређа. У густим шумама, и иначе у честарима, меша се шумски ваздух са спољним тако брзо, да и најтачнијим и најпажљивијим анализама није било могуће пронаћи праву разлику између шумског ваздуха и онога у околини шуме.

Али и из ове велике фабрике кисеоника, како би могли да назовемо шуму, не удише човек ни више кисеоника, ни мање угљичне киселине,

но што их удише у пространим нешумовитим пределима.

Многи од нас мисли, да се у шуми производе грдне количине кисеоника. Познати стручар *Dr. Ебермајер* доказао је, да један хектар средовечне шуме, за време своје вегетације (5 месеци) утроши 6.000 m³ угљичне киселине из ваздуха, дакле просечно дневно по 40 m³, али зато иста шума испари у ваздух исто толику количину кисеоника. Шта је дакле 40 m³ кисеоника према толикој целокупној количини ваздуха у шуми, кад се зна, да н. пр. један хектар 20 метара високе шуме, има већ 200.000 m³ ваздуха, који се услед ветрова и дифузије непрестано мења и меша.

Један одрасао човек, за годину дана удише толико ваздуха и потроши толико кисеоника, колико га произведе 3 ара велика шума; а једна фамилија од 4 чељади, употреби за дисање, кување, огрев толико кисеоника, колико га произведе 1 ха. шуме у једној години за све време своје вегетације.

Не само човек, већ свака птичица у шуми умножава угљичну киселину а умањује кисеоник. Једно стадо од 100 оваца удише много више кисеоника и издише много више угљичне киселине, но што их створи 1 ха. шуме за исто време.

Према томе, једно такво стадо поквари више ваздуха, но што га поправи хектар шуме.

На основу наведенога јасно се види: да ни мањи комплекси шумски и засађена места, нити баште и воћњаци у великим и насељеним варошима, имају утицаја на хемично побољшавање ваздуха, али напротив, те баште и воћњаци доприносе врло много здравственом побољшању самог земљишта.

За то је врло погрешно мишљење, да шумски ваздух има повољно дејство на здравље човеке својом великом количином кисеоника. То здравствено дејство састоји се у сасвим другим карактерним особинама.

Као што се ваздух на језерима и на пространим ненасељеним планинама одликује својом чистоћом, тако се исто одликује и шумски ваздух. Он нема штетних испарења, каквих има у градовима, у фабрикама, на местима где труле животињске изметине, на нечистим земљиштима и т.д.

Шумски ваздух нема дима, чађи, сумпорне киселине, прашине и осталог смрада, као што то имају у изобиљу вароши које кује хиљаду димњака, буњшта, и др. нечистих и поганих места, каквима изобилују нарочито оне вароши, које немају ни најпримитивније канализације. Шумски ваздух нема нимало оне несносне прашине, коју смо осуђени да удишемо свакодневно, ми становници великих градова, и на тај начин нарушавамо своје здравље. Да не помињемо овде и нову моду прављења београдске калдрме, и засипање исте земљом и песком, неприметно поливање, прашњавих улица и т. д. што све чини, да се ми Београђани давимо у густим облацима прашине и ситног песка чим најмањи ветрић луне.

У многим већим градовима европским испитиван је ваздух у томе погледу, па је нађено, да т. пр. у сред Париза, који је, (узгред буди речено) мало уређенији и чистији од нашег Београда, има у једном кубном метру ваздуха просечно 3.910 бактерија, а ваздух у парку „Montsouris“ који лежи недалеко од Париза има само 455 бактерија у 1 m³ ваздуха, онда је сигурно шумски ваздух још чистији, у њему ће се наћи много мање бактерија, но у ма коме парку великоградском.

Здравственост дакле, ваздуха, воде, земље и т. д. мери се по количини бактерија, па онда по врсти бактерија. Није само од пресудног значаја количина но и врста бактерија, односно њихова штетност. За здравље човеково штетан

је само онај ваздух, вода итд. у којима има извесна количина патогених бактерија, поред нешкодљивих и паразитичних.

Здравствена важност шумског ваздуха не састоји се само у његовој чистоћи, него се та важност оснива и на засебним климатским односима. Множина дрвећа, са густо склопљеним крунама, зауставља директне сунчане зраке и покрива земљу, док у исто време лишће дрвећа упија велики део добијене топлоте за асимилацију и транспирацију.

Према томе, шума нас чува дању од сунчане жеге, и одржава и ваздух и шумско земљиште и у сред лета хладне и свеже. Ноћу је у шуми топлије, но ван шуме. Ноћу се не губи толика количина топлоте испаривањем у крунама дрвећа, због чега се не могу много да разхладе ни ваздух ни шумско земљиште. Са овом непобитном истином стоји у тесној вези и та важна околност у здравственим погледу тј. да је у шумском ваздуху лети дању много мање промена у температури, и да је ваздух због мале температуре релативно влажнији, него ваздух у најближој близини ван шуме.

Што су топлији дани и године, и што је шума гушћа, или другим речима, што је јачи склоп у шуми, то се ова климатска особина шумског ваздуха показује у све то већој мери. Тако су н. пр. проређене борове шуме у равницама топлије и сувље, но густе влажне и хладне магловите смрчеве шуме високих планинских предела.

Са здравственог гледишта, врло је важна и та околност, да ваздух који се налази поврх круна дрвећа и на окрајцима шума, има више озона, него усред шуме, где један део озона упије земљин покров, који је постао од трулих билинских остатака.

Озон, као саставни део ваздуха има велику санитарну важност, и ма да тај састојак ваздуха не стоји у никаквој вези са епидемијом, ипак је ван сваке сумње, да, много доприноси чишћењу ваздуха, пошто је у стању, да, својом јако оксидирајућом особином, учини и онеспособи смрдљиве и донекле штетне гасове, који постају трулењем животињским и распадањем билинских материја у сумпорастим водама. С тога веће количине озона и налазимо на местима, која се одликују чистим ваздухом, као: у близини шума, у планинама, над морем и на морским обалама, на језерима, у близини водовода и т. д.

Озона нема, или га има врло мало, у нечистом ваздуху великих градова, у загушљивом и поквареном ваздуху у затвореним просторима — собама, у близини ђубрета, у нужницима, у густој магли, где се озон утроши оксидацијом органских материја.

Влажни југозападни и западни ветрови, који к нама долазе преко мора, доносе нам велике количине озона, док напротив, суви пољски ветрови и прашина умањују његову множину.

(Наставиће се)

НАУЧНО-КЊИЖЕВНИ ДЕО

ОДГОВОР НА ПИТАЊЕ

КО СУ ТИ МАКЕДОНСКИ СЛОВЕНИ ?

(Отворено писмо редакцији „Руско-Славјанског Календара“ за 1890 год.)

(4)

(Наставак)

III

Да се навратимо сад малко, и часком, у источну половину нашега полуострва.

Овамо су дошли Словени преко доњег Дунава, поглавито из *Дакције*, дакле они Словени

који са Дњепра одмах скренуше лево кроз отвор између Карпата и Дунава, најкраћим путем за овамо. Њихов *Ханаан* природно је била најдоња *Мизија*, из које су, опет сасвим природно и по ступице, ширили се дуж Црнога Мора и ка доњој *Марици*, постав и они, као и сви други, мирни поданици Византије. Али, наскоро нагрнуше на царевину *Ташари*, који су, при покрету Словена са Дона и Дњепра, а можда и уз њих и с њима кроз њих пројурили, и настанили се били на Галичкој висији, посреднепрегледне просторије словенске. Ове Татаре, називали су суседни им Словени именом *географским*, онако исто, као и себе саме што су звали именом *географским*. Тако, *источни* део ових Татара звали су Словени *Дакције* (као први им суседи), звали су по *реци* на којој су били, и низ коју су поглавито у равницу ка Словенима дошли. Река се звала, и онда и сада, *Буг*, *Блг*, *Болг*, и они их назову *Болгари*. Исто тако и *западни* део ових Татара, *Панонски* Словени (као први им суседи) звали су по *реци*, на којој су били, и низ коју су поглавито ка Словенима у равницу дошли. Та се река звала, и онда и сада, *Унга*, и они их назову *Унгарци*.

Ови *Болгари* завојаште на византијску царевину, и у освојеној земљи византијској оснују себи државу. Наравно, освојена земља била је грчка, али освојени *народ* био је Словенин. Држава је добила *име* освајача, па су Византинци, са свим наравно, и *народ* те државе звали именом државе — *као* свуда и свакада *ишло* је било и *бива*. Али, и сам *народ*, опет сасвим наравно, звао се именом освајача — сада господара свога — нарочито у односима према *другој* држави, а и у односима према другим Словенима. У овоме другоме случају реч *Булгарин* стајала је место *Булгарски* (дакле као *придев*) чиме се хтело да каже: Словенин, за разлику од ових Словена, који су остали византијски (Византинци). Овај обичај са свим је природан, и није у историји усамљен. Овако су и они Словени у северној *Сарматској*, који су примили над собом управу племена *Руса*, звали се — не својим именом, које и данас не знамо, него — *руски*: разуме се Словени, за разлику од осталих и других Словена, који нису били под Русима. И овај назив у њих остао је *шакав* и до данашњег дана, као *придев*, — тако — да ни један од тих Словена и данас не каже: „ја *Рус*“ (јер и није *Рус*) него „ја, *руски*“ — разуме се, *Словенин*. Остали Словени тај су назив променили у *име* онда владајућег племена; и ми их данас зовемо *Руси*, ма да они сами за себе кажу *руски*.

Овога обичаја има и код појединих људи, и са различитих узрока. Тако у Србији, ми смо имали *Радивоја Прајза*, за то, што је човек био у „*фрајкорима*“ *Марије Терезије* *прошмиву* *Прајза*! Па смо имали *Јоцу Швабу*, за то што је он једини у извесном друштву знао *језик* „швапски“; *Стевана Француза*, из истог узрока; и још доста таквих случајева. Што се *Византинца* (Цариграђана) тиче, они су могли звати, и *звали* су, Србе у *Македонији* (са којима су се упознали пре него са онима у северној Србији) „*Бугарима*“, и за то, што су они са Словенима *Тракије* („*Славинима*“), који су примили *име* свог освајача, дошли у додир *пре* него са онима у *Македонији* и *Тесалији*; па, због једнакости у језику и оделу, звали и њих „*Бугарима*“ — ово и онако исто, као што су *све* друге јевропске народе звали *Францима*: дакле, и *Талијане* и *Шпањолце*, па и *саме Немце*! Очеvidно, ово је дошло отуда, што су се они (Византинци) *понајпре* упознали били са *Францима*, а они други народи, по *спољашности* свакако, *личили* на њих.

У Србији, ми имамо исти случај са „*Швабама*“; јер наш народ од вајкада зове тим именом *све* Јевропљане. За њега су још „*Швабе*“, али не само *праве* Швабе — *Немци* — него и *Французи* и *Енглези*, и сви други који на њих личе. Горе и од тога, ми смо до скоро у Србији имали обичај да нашу рођену браћу *Србе* из прека зовемо „*Швабама*“, за то што су *под* Швабама (бар да смо их звали „*Швапски*“ — али, опет Срби) док су они опет нама то враћали називајући нас „*Турцима*“, у место, или бар „*турским*“ Србима.

Дакле, овако треба протумачити и име „*Болгарин*“ у источној половини полуострва. Оних *правих* Болгара (татарског порекла) било је мало, и они су се брзо — можда одмах у трећој генерацији — претопили у своје Словене; те, осим имена, од себе врло мало трага и оставили. Али, како Грци немају писма *В*, они су име овога народа писали (*Βολγαροι*). Како, пак, реч *Болгари* (*Βολγαροι*) која значи *име* извесног народа (*natio*) звани скоро исто тако као и реч *Булгари* (*Βουλγαροι*) која значи *културни* ступањ народа (*populus*), то се сасвим лако десило; да се, после, обе ове речи побркале — и то у толико пре — што Византинци ни ове на Истоку нису могли рачунати у цивилизоване; и што су оба ова народа (у источној и западној половини царевине) и ако *међу* собом различна, била ипак *сродна*. У истини, и тек доцније, разне *невјерске* узеле су да обе речи значе једно исто — да и *populus* т.ј. значи то исто што и *natio* — дакле *име* народа.

Ето, ту је, Господине Редакторе, *Гордијев* чвор. О њему би се могло много, врло много, писати; али ја мислим да је и ова кратка напомена довољна за свакога који *може* да мисли, који *уме* да чита историју и живот народа, и који *хоће* да се томе позиву *поштен* одужи.

IV

„Али се народ у Македонији и *сам* зове „*Бугарином*“ — рећи ће ми који *Бугарин*, и поред *Аустријанаца*, сада још многи, на *жало*сти многи, *Рус* бугарофил.

После онога, што до сад рекосмо, ова примедба апсолутно нема места; али, — да и то објасним.

Пре свега, не зове се тако тиме *свак*; а друго, и они који се „*Бугарима*“ зову, не зову се тако *одавно*. Ну, и ово има добра *шири* узрока. Дакле,

1.) Назив средњовековни *Βουλγαροι* — *Vulgari* — *проси*ти људи — сасвим природно ушао је и у сам народ; па што је, истина, чудновато — и у крајеве најудаљеније од Бугара, као на пример у северну Далмацију, где се он и мало *изврну*о јавља; јер од *вулгара* ту постаје *бугар*. Сетите се само „*бугар-кабанџе*“, која се у *Херцеговини* пева, али која се у Бугарској не носи, нити се носила — дакле, не као она *далматинка* („*dalmatica*“) коју су и *немачки* *цареви* носили, коју су и *католички* *попови* на себе метали, и од које је речи и постала најпре *долма* („*dolma*“) и *долман* („*dolman*“) а после и „*долама*“. И сетите се још на оне песме „*бугаринице*“ у Далмацији, што ће рећи песме *проси*тачке, песме *простога* народа, а тако назване за разлику од *песама* *књижевничких*, поглавито *талијанских*. Ово је неборива истина, а, као таква, не може ни једноме *зналцу* да послужи као оружје у корист Бугара.

2.) И Турци су реч „*бугарин*“ узели да значи *проси*так — наравно сад у односу на њих

као *господарећи* народ. А да би Турцима (као и некада Грцима) угоднио, те се оваке или онаке *напаст* ослободио, *многи* се *Србин* у Македонији називао онако како је то пријало његовоме *господару*; а многи се том *шубом* речју, место својом, служио и у односима према грађанину од кога је *економно* зависио. Међу тим, реч *Србин* рано је почела код Турака да значи *бунтовник* — *револуционер*.

Бугарски *народ*, од кад је пао под Турке, није скоро никада устајао да извојује себи слободу, и *грађанске* а камо ли *народне*. Он се увек задовољавао, ако је могао да *умиљазан*ем и *сваковрсно*м *покорношћу* обезбеди себи *лични* *опстанак*, или још и да прибави — материјалне *користи*. Сетите се, ако знате, или проучите ако случајно не знате, али не — ја вам не могу, а да не погрвеним (и ако *Бугарин* нисам) не могу да набројим сва *срества* којима се *раја* у Бугарској служила: да се Турцима додвори, и да свој *тешки* живот на миру проведе. Такво, пак, држање, *наравно*, да је било Турцима и погодно и повољно; и они су због тога и гледали увек у Бугарима *миран* и *послушан* народ, *верну* *рају*.

Срби, на против, *вазда* су се опирали *турско*ме *насиљу*, опирали се и *лично* и у *маси*. Они су врло често *буне* дизали — *сами* на Турке устајали — а свуда су и *уза* *свакога* непријатеља *турско*г *пристајали*. Слободно се може рећи, да *турска* *царевина* није *никада* од Срба *мира* имала. И ту ја не мислим само на оне *српске* *хајдуке*, без којих *турска* *царевина* *апсолутно* *никада* није била, нити се *подухваћам* да избројим оне *омање*, оне *помесине*, али увек *опасне* *побуне* у српском *народу*. Не. Ја хоћу овде да вас *потсетим* само на оне *велике* *устанке* српске, који су, али не само *по* себи били *крвави* и по *царевину* *опасни*, него који су ју, — и кад су *пропадали*, — *остављали* у *вечној* *трзавици*. Узмите, на *прилику*, *устанак* од 1595 у Старој Србији, због којег су Турци нарочито и *спалили* *кости* *Светозга* *Саве* — јер, на *заставама* *устаничким* био је *лик* тога *српско*г *свеца*. Узмите даље *устанак* од године 1689 кад су Срби (на броју 30.000) као *авангарда* *чистили* *терен* *Лудвику* *Баденском*, те је он и могао да допре чак до *Качаника*! Узмите, затим, *устанак* српски од 1716, за време *ратовања* им под *принцем* *Евгеном*, када је и *велики* *део* од *тела* *турске* *царевине* *откинут*. Узмите, по том, *устанак* Срба од године 1791, у *рату* под *Лаудоном*, и који се *свршио* *свиштовским* *миром*. Узмите, на *послетку* и онај *херојски* *устанак* од 1804, а одмах за њим и онај *други* *устанак* од 1815. Најзад, *унесите* у *рачун* и овај *најновији* *рат* Србије од године 1876, *рат*, који је за собом, а од *Руса* *ни* *поклон*, донео Бугарима *ослобођење* — да и не помињем оне *мање* по *размерима*, али не и по *слави*, по *јунаштву* и *крвавом* *карактеру*, *устанке* српске у *Херцеговини* и у *Босни* (види 1862 и 1875 годину) — па ћете онда *јасно* *видети*: да је српски *народ*, у *току* од *близу* *шест* *година*, скоро без *прекида* држао *занету* *пушку* на *турску* *царевину*. И дабогме, и *наравно* *ствар*, да Турци нису могли ни *волети* тај и *шакав* *народ*. И они га нису ни *волели*. Али им је у толико *дражи* морао бити, и био је, *онај* *народ* који је и као *човек* и као *народ*, и *лично* и у *маси*, *подносио* *свако* *насиље* свога *господара*. Најзад уз ово, дошла је још *једна* *околност*, која је, у *место* да *користи*, *удила* *српском* *имену* у *Турској*.

(Свршиће се)

УРЕДНИШТВО И АДМИНИСТРАЦИЈА ЈЕ У ЗДАЉУ ОПШТИНСКОГ СУДА